

привабливість регіону.

Проблемами формування кластерних екосистем є слабка інституційна підтримка; недостатнє фінансування діючих кластерних систем та ініціатив; відсутність досвіду координації спільної діяльності та стратегічного управління кластерами; низький рівень довіри між учасниками та недобросовісна конкуренція; нерозвинена інфраструктура.

Отже, кластерні екосистеми формують здатність туристичної сфери адаптуватися до криз і швидко відновлюватися; дозволяють перейти до нової моделі управління туризмом, орієнтованої на інтеграцію, інновації та сталість.

Література

1. Michael Porter M. The Competitive Advantage of Nations. – New York: Free Press, 1990.
2. Босовська М. Стратегування інноваційних кластерних екосистем в умовах глобальних зрушень для повоєнного відновлення туризму. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 6 (57). - с. 113-119. URL: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-15>
3. UNWTO. Tourism and Post-Conflict Recovery. – Madrid, 2022.
4. OECD. Tourism Trends and Policies. – Paris, 2023.

УДК 631.145:636

Шаферівський Б.С., к. с.-г. н., доцент,
Антонець П. А., здобувачка вищої освіти
Полтавський державний аграрний
університет, м. Полтава, Україна

СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ГАЛУЗІ ТВАРИННИЦТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

У межах сучасної парадигми аграрного менеджменту стратегічне управління галуззю тваринництва у вітчизняних агропідприємствах трансформується з кількісно-орієнтованої моделі у багатовекторну систему сталого розвитку. В умовах глобальних викликів та необхідності національного

відновлення життєздатність суб'єктів господарювання, на наш погляд, в першу чергу, визначається синергією п'яти фундаментальних векторів (табл. 1).

На наш погляд, представлена модель управління дозволяє суб'єктам господарювання трансформуватися з класичних сировинних одиниць у високотехнологічні екосистеми. У контексті національного відновлення це забезпечує не лише прибутковість бізнесу, а й виконує роль «соціального та енергетичного якоря» для розвитку українських громад.

Таблиця 1

Стратегічні вектори управління розвитком галузі тваринництва у вітчизняних агропідприємствах [дослідження авторів]

Стратегічний вектор	Глобальний виклик та інструментарій реагування	Очікувані результати
Економіко-технологічний	Впровадження концепції Тваринництво 4.0 (IoT-моніторинг, Big Data, автоматизація годівлі та доїння, тощо)	Максимізація маржинальності, подолання кадрового дефіциту та цифрова трансформація агросектору
Екологічно-енергетичний	Розвиток циркулярної економіки – біогазові установки, декарбонізація (Green Deal), регенеративне землекористування	Формування енергонезалежності підприємств, відновлення родючості ґрунтів та доступ до ринків ЄС
Ринково-адаптивний	Диверсифікація та нішування – органічне виробництво, переробка з високою доданою вартістю, генетичне оновлення.	Зменшення імпортозалежності, зміцнення продовольчої безпеки та підвищення експортного потенціалу.
Соціально-гуманітарний	ESG-менеджмент: впровадження стандартів добробуту тварин, інвестиції в людський капітал	Ревіталізація сільських територій, створення високотехнологічних робочих місць, повернення фахівців у громади
Інституційно-регуляторний	Синхронізація з нормами ЄС: впровадження системи контролю якості «від ферми до виделки», сертифікація якості	Інтеграція вітчизняного виробника у глобальні ланцюги створення вартості та гармонізація з європейським законодавством.

Разом з тим, у 2025 р., що продовжується й наразі, з'являються нові світові тренди у сфері розвитку галузі тваринництва, що формує власний позитивний вплив на соціально-економічний розвиток аграрних підприємств [3; 4]:

1) біобезпека як фундамент фінансової стійкості, адже у сучасних умовах біобезпека перестає бути лише зоною відповідальності ветеринарної медицини і стає інструментом управління виробничими ризиками. Зокрема наразі вона все більше забезпечується шляхом:

- прецизійного моніторингу, що передбачає використання ШІ для аналізу звуків (кашель, зміна дихання) та відеоаналітики, яка дозволяє виявляти патогени на стадії інкубаційного періоду, що мінімізує витрати на лікування та запобігає масовій втраті поголів'я. Серед інструментарію прецизійного тваринництва ключове місце посідають системи дистанційного моніторингу:

біометричні датчики (браслети, нашійники) для реєстрації локомоторної активності, пристрої для телеметрії фізіологічних показників (температури та серцевого ритму), а також аналітичні платформи для оцінки стресових станів і репродуктивного циклу. Впровадження таких смарт-датчиків сьогодні трансформувалося з інноваційного рішення у загальноприйнятий стандарт операційного менеджменту на сучасних агропідприємствах;

- простежуваності завдяки введенню цифрових паспортів тварин, які забезпечують прозорість ланцюга постачання, що є вимогою №1 для експорту на ринки ЄС та Азії;

2) автоматизація – перехід від окремих роботів до єдиних цифрових екосистем, зокрема через нарощування практики:

- роботизованої годівлі та гноєвидалення, що не лише економить до 30% робочого часу, а й значно знижують вплив «людського фактору» у питаннях гігієни та точності раціонів;

- Data-driven менеджмент – дані з датчиків активності тварин автоматично формують завдання для персоналу через мобільні додатки, перетворюючи ферму на високотехнологічний IT-об'єкт. Завдяки мобільному доступу до даних фермер отримує інструмент точного прогнозування. Ключовий функціонал охоплює цілодобовий моніторинг поведінки, аналіз споживання ресурсів (кормів / води) та автоматичне генерування рекомендацій щодо догляду на основі статистичних даних;

3) нова концепція годівлі «екологічність + рентабельність», що передбачає фокус сучасного кормовиробництва на «точному годуванні»:

- впровадження кормів на основі комах (борошно з личинок) або продуктів переробки технічних культур – альтернативні джерела білка для зниження залежності від дорогої сої та кукурудзи;

- використання кормових добавок, що пригнічують утворення метану у відходах ВРХ, а це, у свою чергу, дозволяє підприємствам отримувати «вуглецеві кредити» та відповідати вимогам декарбонізації.

Таким чином, інтеграція цих трендів у стратегію українських підприємств створює нові вектори розвитку, що зокрема відображається у зміні профілі «еталонного» спеціаліста, фахівця. Враховуючи все вище зазначене, природним є факт зростання потреби в «агро-кібернетиках» та операторах роботизованих комплексів, що потенційно підвищує престижність праці в селі та сприяє поверненню молоді. Також автоматизація та переробка відходів (біогаз) дозволяють створювати енергетично автономні кластери, що важливо для

стабільної роботи в умовах енергодефіциту.

Таким чином, стратегічне управління розвитком галузі тваринництва в умовах повоєнного відновлення України полягає у переході від сировинної моделі до створення високотехнологічних екосистем, заснованих на синергії цифровізації, енергонезалежності та інтеграції у європейський простір. Запропоновані стратегічні орієнтири формують фундамент для конкурентоспроможності вітчизняного агробізнесу, забезпечуючи баланс між економічною маржинальністю та глобальними вимогами сталого розвитку.

Література

1. Глушков О. А. Роль тваринництва в забезпеченні сталого розвитку аграрного сектора. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2024. № 10. С. 216-222. URL: <https://surl.li/ibrcsj> (дата звернення 20.04.2026 р.)
2. Стан тваринництва в Україні: виклики та перспективи розвитку галузі. Офіційний веб-сайт: Zastup. URL: <https://surl.li/lzvbyx> (дата звернення 20.04.2026 р.)
3. Світові тренди у тваринництві 2025–2026: біобезпека, автоматизація, нові корми. Офіційний веб-сайт: UnavaFeed. Аграрні новини. Агросвіт без фільтрів. URL: <https://surl.li/cc/ttudln> (дата звернення 21.04.2026 р.)
4. Інновації у тваринництві: датчики здоров'я та автоматизовані ферми. Офіційний веб-сайт: UnavaFeed. Аграрні новини. Агросвіт без фільтрів. URL: <https://surl.li/qudayz> (дата звернення 21.04.2026 р.)